

Wanneer stoppen de
FISCALE PRIVILEGES?

BOB MICHIELS

WWW.KRITAK.BE

Kritak maakt deel uit van Uitgeverij Lannoo nv

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, Bob Michiels, 2021

Vormgeving: Tinxz (Filip Coopman)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2021/45/350

ISBN 978 94 0147 953 0

NUR 600

BOB MICHIELS

Wanneer stoppen de

**FISCALE
PRIVILEGES?**

KR!TAK

INHOUD

INLEIDING | 7

Solidariteit herontdekt | 8

Hobbes versus Smith | 13

1. SO PLEASE, TAX US, TAX US, TAX US... | 21

Nadenken over een rijkdomsgrens | 22

Beschamende cijfers | 27

Over miljonairs en hooivorken | 33

2. PARADISE PAPERS? PARADISE LOST! | 41

Fiscale spitstechnologie | 42

Too big to jail? | 49

Voortschrijdend inzicht | 56

3. WAAROM WE WAKKER MOETEN LIGGEN VAN BELASTINGFRAUDE | 61

Klassendemocratie | 62

Fraudebestrijding met de handrem op | 67

4. DE BELGISCHE ZIEKTE | 79

Dolce far niente | 80

Het snijvlak tussen algemeen en privébelang | 86

5. OVER STERKE SCHOUDERS, ZWARE LASTEN EN PRIVILEGES | 95

Kwestie van rechtvaardigheid | 96

Hier klopt iets niet! | 103

Gelijkheidsbeginsel | 108

- 6. VERMOGENSBELASTING EN WAT
DAARVOOR NODIG IS** | 115
De boodschap van Piketty | 116
Geen fata morgana | 122
Argumenten pro | 129
- 7. QUO VADIS, REGERING-DE CROO?** | 137
Waar leggen we de lat? | 138
Geen, geen, geen... | 146
- 8. VEEL LIBERALE DUBBELZINNIGHEID** | 153
Liberaal taboes | 154
Dit raakt het wezen van het liberalisme | 161
- 9. OP NAAR EEN 'COALITION OF THE WILLING'** | 169
Socialistische terughoudendheid | 170
Groen accent op vermogen | 177
CD&V-pleidooi voor een structurele hervorming | 184
Dwarsliggers bij de rechtse oppositie | 191
- 10. GRAAG WAT DAADKRACHT A.U.B.!** | 199
Ter herinnering | 200
Politici, maak uw rekening | 203
Postscriptum | 208

**NAWOORD — NAAR EEN VOLWAARDIGE TAXSHIFT,
WIM MOESEN** | 211

- De budgettaire belediging van
een halve taxshift | 212
Compenserende maatregelen
dus ondermaats | 216
Een beredeneerde vervollediging
van de taxshift is nodig | 218
Nog een paar kanttekeningen | 220
Ter afronding | 222

INLEIDING

*'Chaque société humaine doit
justifier ses inégalités.'*

Thomas Piketty in 'Capital et idéologie', 2019.

Solidariteit herontdekt

Persoonlijk sta ik voor een optimistisch mens- en wereldbeeld, dat ervan uitgaat dat we er als beschaving in moreel opzicht steeds maar verder op vooruitgaan. Niet altijd in een rechte lijn, maar toch gestaag. Een recent bewijs van deze voortschrijdende evolutie en beterschap zijn bijvoorbeeld de vrij recente *#MeToo*- en de *Black Lives Matter*-bewegingen als exponenten van meer gender- en rassengelijkheid, van onze gewijzigde zienswijze op het kolonialisme en op een meer rechtvaardige wereld voor onze kinderen en kleinkinderen.

Deze gestage evolutie kristalliseert zich onder meer in het besef:

- dat vrijheid grenzen heeft: misschien ben je pas écht vrij als jouw keuzes geen negatieve sociale, noch ecologische impact hebben;
- dat vrijheid meer verantwoordelijkheid impliceert voor de Ander: het is, zoals de filosoof Emmanuel Levinas (1906-1995) zei, beseffen dat er steeds meer sprake moet zijn van wederkerigheid en dat je die Ander niets kan opleggen wat je zelf niet zou willen (Gulden Regel)
- dat we iets moeten doen met die verantwoordelijkheid: de mens is behept met een vrije wil, wat hem dus moreel verantwoordelijk maakt, waardoor we geen excuus meer hebben om toe te geven aan onze neigingen, maar integendeel de plicht hebben om keuzes te maken én te handelen;
- dat de Verlichting een essentiële opstap betekende in die spirituele verruiming: '*sapere aude*' dus, heb de moed om zelf na te denken en bewuste keuzes te maken;
- dat ons handelen steeds meer gericht moet zijn op het goede: na eeuwen negatieve vrijheid (verzet tegen) moeten we de grote evolutionaire sprong wagen naar meer

positieve vrijheid (streven naar), zijnde het bewust kiezen voor wat goed en rechtvaardig is;

- dat we ons moeten bevrijden van onze laatste ketens, met meer focus op ‘zijn’ in plaats van ‘hebben’, met meer aandacht voor de nefaste gevolgen van die neoliberale groei-obsessie, voor nog steeds bestaande gender- en rassenongelijkheid en voor sociale en fiscale onrechtvaardigheden;
- dat een diverse samenleving, zoals de onze, niet zozeer nood heeft aan meer afdwingbare mensenrechten, dan wel aan meer tolerantie;
- dat beschikken over een batterij mensenrechten niet noodzakelijk betekent dat we automatisch meer sociale rechtvaardigheid in onze maatschappij krijgen; met andere woorden, we moeten effectief handelen en dus ook in onze daden *social justice warriors* worden, opdat de welvaartsstaat zijn naam waardig zou zijn.

-
- ▶ Geen vrijheid zonder verantwoordelijkheid voor elkaar.
 - ▶ Vrijheid impliceert de plicht om te kiezen voor wat goed en rechtvaardig is en daar ook naar te handelen.
-

Maar genoeg gefilosofeer, want plots was daar begin 2020 de coronapandemie en werd ons dagelijks leven bijna *overnight* ingrijpend anders. Gedurende een paar maanden ging alles op slot: grenzen, winkels, bedrijven, cafés, restaurants, scholen en luchthavens. Alles ging onherroepelijk dicht, vliegtuigen werden op afgelegen vliegvelden geparkeerd en overal lagen de straten er verlaten en muisstil bij. De eerste *lockdown* was een feit. Alleen de voedingswinkels mochten nog open blijven. De

neoliberale *ratrace* was tot stilstand gebracht. Het was *du jamais vu* en dat deed velen nadenken. Even was het zelfs alsof ideologie er niet meer toe deed. Onze samenleving kreeg als het ware een *reset*. Hierdoor kregen sommigen oog voor andere waarden en gingen steeds meer mensen die samenleving met andere ogen bekijken. Het was alsof we ons opnieuw bewust werden van ons gemeenschappelijk lot op deze aardkloot. Het woord solidariteit kreeg terug wat meer betekenis en werd in indrukwekkende daden omgezet door duizenden gezondheidswerkers, politiediensten, maatschappelijke werkers, poets-hulpen, leerkrachten, verzorgers in woonzorgcentra en honderden vrijwilligers die boodschappen gingen doen voor ouderen en zwakkeren. Elke avond rond twintig uur steeg daarvoor een ontroerend en dankbaar applaus in de straten op. En dat was dan nog maar de eerste golf. Toen moest de tweede nog komen...

In plaats van het neoliberale individualisme zag men overal vrij snel de waarde in van altruïsme en empathie voor onze door ziekte geteisterde maatschappij. *Social distancing* en de aanvankelijk overbodig geachte mondkmaskers werden het nieuwe normaal en benadrukten onze verantwoordelijkheid voor onze medeburgers. De herhaalde *lockdowns* drukten ons wel met de neus op de vraag: hoeveel doden heb je er als liberaal democraat voor over om nog van een vrije maatschappij te kunnen spreken? Sommige liberale scherpshijpers hadden het daar duidelijk moeilijk mee. In hoeverre waren tijdelijke vrijheidsbeperking en *drones* nog in overeenstemming te brengen met een liberale democratie? Sommige criticasters wezen al met een waarschuwend vinger naar de Grondwet, terwijl anderen zich dan weer verscholen achter het shadebeginsel van John Stuart Mill: de vrijheid van de een houdt op waar hij de ander in gevaar zou kunnen brengen. Dus in die zin stond wat meer autoriteit vanuit de overheid zeker niet haaks op de liberale democratie, wel integendeel. Het maakte opnieuw duidelijke

lijk dat er geen sprake kan zijn van vrijheid zonder verantwoordelijkheid.

-
- ▶ Het schadebeginsel is één van de pijlers van liberalisme: jouw vrijheid eindigt waar de mijne in het gedrang zou komen.
 - ▶ En daarom: geen vrijheid zonder verantwoordelijkheid voor elkaar.
-

Wat er ook van zij, de pandemie maakte overduidelijk dat we in zulke crisissituatie niet zonder een krachtige overheid kunnen. Plots zag iedereen in—inclusief zelfs overtuigde conservatieven en liberalen—dat die overheid niet alleen moest bekeken worden als een geldverslindend apparaat dat we best zo veel mogelijk verder moeten afbouwen. Zelfs de meest rabiante neoliberale ceo's en bedrijfsleiders apprecieerden het maar al te erg dat zij hun personeel in tijdelijke werkloosheid konden zetten of zelf aan het overheidsinfuus konden gaan hangen. En dus riep iedereen in koor, over alle partijgrenzen heen: leve de welvaartsstaat! Op amper twaalf jaar tijd slaagde die overheid er opnieuw in om onze samenleving voor een nieuwe globale depressie te behoeden. De eerste keer, in 2008, waren het wel vooral de banken die boven water waren gehouden, terwijl nu werd vermeden dat honderdduizenden werknemers werden veroordeeld tot de bedelstaf en de gaarkeuken. Voor de neoliberale *hardliners* die vroeger zwoeren bij privatisering, besparingen en dereguleringen, werd het plots overduidelijk dat de Onzichtbare Hand van Adam Smith niet alles en iedereen kon redden. Het werd integendeel de al te Zichtbare Hand van de overheid die een reddende hand uitstak en daarmee meteen het grote nut bewees van een goed functionerende sociale ze-

kerheid. Trouwens, stelde de Britse econoom Noreena Hertz vast¹: *‘(...) de kredietcrisis van 2008 vergrootte de kloof alleen maar, met regeringen van alle pluimage die zweerden bij austeriteit. De hoge prijs van die ver doorgedreven budgettaire zuinigheid werd betaald door het gemeenschapsleven. (...) De boodschap moet zijn: laten we opnieuw samen een gemeenschap bouwen’.*

‘Samen’ werd het nieuwe toverwoord.

Alleen staat deze vrome wens volledig haaks op de resultaten van het harde neoliberalisme en het huidig kapitalisme, die volgens de Braziliaanse filosoof Leonardo Boff² systemen zijn die *‘gebouwd werden op concurrentie, individualisme en op een minimale staat. (...) Vandaag stellen we vast dat we allemaal van elkaar afhankelijk zijn en aangewezen op samenwerking. En dat we een sterke staat nodig hebben, om een publiek beleid uit te stipelen dat het algemeen belang voorop stelt en investeert in de economie én in mensen.’* In een interview met *MO* Magazine* van 11 april 2020 maakte hij duidelijk dat we niet langer kunnen doorgaan met de manier waarop we dit Gemeenschappelijk Huis—onze wereld—de afgelopen twee eeuwen hebben bewoond. Het virus ondergraaft al te zichtbaar de systemen van het neoliberalisme die opgetrokken werden op onverbidelijke concurrentie, op individualisme, op een minimale staat en op dereguleringen. Onbegrensde groei is een illusie. Vandaag stellen we vast dat we allemaal afhankelijk zijn van elkaar en aangewezen zijn op meer samenwerking en solidariteit, met een staat die het algemeen belang voorop stelt. Daarom moeten we ook durven nadenken over oligarchische elites en superrijken, die met hun enorme speculatieve kapitalen en met hun multinationals soms meer geld en macht hebben dan natiestaten. Tien bedrijven, waaronder Shell, Apple en Walmart, genereren

1 De Morgen, Zeno, 3/10/20, p. 32

2 *MO* Magazine*, 11/4/20, ‘Zorg behoort tot de essentie van de mens’

in totaal meer inkomsten dan alle 180 armste landen ter wereld samen. Daar zitten dan Ierland, Griekenland, Israël en Zuid-Afrika bij. Het grootste bedrijf ter wereld is Walmart, dat groter is dan Spanje, Australië of Nederland. Het beursgenoteerde Apple is met zijn 2,1 miljard USD meer waard dan het BNP van Brazilië, Canada, Rusland, Mexico, Turkije en vier keer meer waard dan België.

Hobbes versus Smith

Volgens psychoanalyticus Paul Verhaeghe, gewoon hoogleraar ugent, is het neoliberalisme voortdurend in conflict met onze wezenlijke aard die meer gericht is op samenwerking³: *‘Wat we nu nodig hebben is horizontaal leiderschap dat mensen stimuleert om samen naar een gemeenschappelijk doel te werken, dat gemeenschap creëert. (...) Groei klinkt positief, maar de voortdurende gerichtheid op de groei van productie, consumptie en ego’s werkt als een verslaving en is het recept voor collectieve zelfmoord. (...) De belangrijkste wijziging in mijn visie op de mens is afstand nemen van de idee dat een mens een individu is. De laatste tien jaar ben ik tot de vaststelling gekomen dat dat een van de grootste misvattingen is. Wij zijn uitdrukkelijk sociale wezens. En alles wat wij doen, is in verhouding tot anderen. (...) Je zou ook kunnen zeggen dat we zo autonoom geworden zijn dat we de verbinding met de ander zijn kwijtgeraakt. Een soort onzichtbaar harnas dat ons opgedrongen wordt onder de mom van autonomie en vrijheid. Dat begint steeds meer te knellen en je ziet dat meer en meer mensen daar afstand van willen nemen.’* Zeer verstandige woorden van iemand die zich niet te beroerd voelt om toe te geven dat hij het vroe-

3 De Morgen, Zeno, 18/7/20, p. 60

ger fout zag en die inziet dat we dankzij de coronacrisis met een levensgrote identiteitsvraag zitten opgescheept over wie we willen zijn in relatie tot de ander: *‘Naar dit moment vertaald: het draait om de vraag: “Hoe gaan we samen een veilige manier vinden om elkaar stevig te omhelzen”.*’ Dus: ‘samen’ en ‘elkaar’.

In een opiniestuk dat in *De Morgen* verscheen op 28 maart 2020 sprak Mark Elchardus, professor emeritus sociologie vubrussel, over een virus dat het verschil extra in de verf zette tussen de landen die een heroïsch individualisme huldigen (bijvoorbeeld de vs) en de landen die hun gemeenschap koesteren (bijvoorbeeld Nieuw-Zeeland), ook al impliceert dat hogere belastingen. Ze staan nu in de kou, al die ‘authentieke zelden’, zei de socioloog. En wat zien we bij de liberalen? Dat ze bij rustige zee tegen de overheid zijn en nu plots voorstanders worden van meer overheidsoptreden als de zee wat woelig wordt. Dan kiezen ze eieren voor hun geld en zijn ze overtuigd voor meer gemeenschap. En daarvoor gebruiken ze de overheid, niet de markt, merkte de academicus schamper op.

-
- ▶ Leve de welvaartsstaat en de overheid die die mogelijk maakt!
 - ▶ Het neoliberalisme met haar keiharde concurrentie, individualisme en haar obsessie voor onbeperkte groei druipt in tegen onze wezenlijke aard die gericht is op samenwerking.
 - ▶ Het nieuwe toverwoord voor onze toekomstige maatschappij is ‘samen’.
-

Waarom wordt trouwens de Schotse moraalfilosoof Adam Smith (1723-1790)—pionier op vlak van politieke econo-

mie—altijd al beschouwd als dé neoliberale profeet bij uitstek, daar waar deze man blijkbaar uitging van een heel ander mensbeeld dan dat van de Engelse filosoof Thomas Hobbes (1588-1679), voor wie de mens een wolf was voor de anderen? Voor Smith was de mens van nature goed en beschikte hij over empathie, een inlevingsvermogen waardoor de mens zich kon ontwikkelen tot een moreel persoon. Voor deze filosoof was empathie één van de belangrijkste waarden en was eigenbelang allesbehalve egoïstisch. Het eigenbelang van Smith impliceerde niets minder dan pure zelfperfectie: *‘We verlangen er namelijk niet alleen naar geprezen te worden, maar ook prijzenswaardig te zijn, niet alleen geliefd te worden, maar ook lieflijk te zijn. Zelfperfectie is dan ook geen egoïstische en zelfs geen egocentrische bezigheid. Het juiste begrip van zelfperfectie leidt er automatisch toe dat we andere mensen goed behandelen. (...) Als ieder zijn eigen leven verbetert, wordt de maatschappij als geheel ook beter. Zo leidt het streven naar welbegrepen eigenbelang tot een goede harmonieuze maatschappij. (...) Om te krijgen wat jij wilt, moet je anderen geven wat zij willen. En om te weten wat anderen willen, moet je je kunnen inleven in hun situatie. Handelen in je eigenbelang is in een kapitalistische samenleving dus vaak handelen in andermans belang. Daardoor liggen in kapitalistische samenlevingen welbegrepen eigenbelang en moreel handelen dicht bij elkaar.’*⁴ Het is gewoon onbegrijpelijk dat Smith zo verkeerd begrepen werd en dat zijn filosofische ideeën nadien zo verdraaid werden toegepast door al die andere economen. Het resultaat werd alleszins een keihard individualistisch mensbeeld, waarmee we nu nog steeds opgescheept zitten. Trouwens, Adam Smith zei ooit nog iets anders, iets waar economen nu ook stilaan op een andere manier tegen aan kijken. Efficiëntie is generaties lang een kernbegrip geweest in elke handelstheorie. Elk land moest zich

4 Filosofie Magazine, Special Verlichting, augustus 2020, p. 90 e.v.

concentreren op een productie tegen de laagst mogelijke relatieve kosten. Maar geleidelijk aan is duurzaamheid—het bestand zijn tegen schokken—steeds belangrijker geworden. En duurzaamheid van werkgelegenheid ging vaak ten koste van efficiëntie. Daar is het fundamenteel fout gegaan, schreef Robert Skidelsky, emeritus hoogleraar politieke economie uwarwick⁵: *‘Het einde van de productie is consumptie, verkondigde Adam Smith met onberispelijke logica. Maar duurzame consumptie vereist duurzame inkomens, vooral afkomstig van lonen. We hebben nog lang geen systeem dat consumptie zonder lonen mogelijk maakt. In feite hebben we, in naam van de efficiëntie, enorme welvaarts- en inkomensongelijkheid laten ontstaan.’*

De neoliberale globalisering heeft de laatste decennia weliswaar voor een wereldwijde inkomensgroei gezorgd, maar die groei was erg ongelijk verdeeld. Voor de allerarmsten op deze wereld is er de voorbije dertig jaar nauwelijks iets veranderd, zegt topeconoom Branko Milanovic⁶. Ook de westerse middenklasse zag amper enige groei. De winnaars waren duidelijk de rijken, die alsmat talrijker werden. Voor hen maakte het niet uit waar zij woonden, want zij wonnen overal. De huidige identitaire spanningen in de vs tussen blank en zwart verhullen het ware probleem en dat is, volgens Milanovic, economische ongelijkheid. Er moet een eerlijkere verdeling komen van de rijkdommen. Ironisch is, zo vervolgt hij, dat in het Amerika van Trump—te midden van alle ophitsende retoriek over racisme en *culture war*—nogal vaak de blanke middenklasse werd vergeten, terwijl die evenzeer veroordeeld lijkt om te leven aan de onderkant.

5 De Standaard, 22/12/20, p. 36

6 De Morgen, Zeno, 25/7/20, p. 38

-
- ▶ Het neoliberalisme zorgde met haar globalisering gedurende de voorbije veertig jaar voor meer inkomensgroei, maar dan eerder een zeer zichtbare groei bij de hoogste inkomens.
-

De coronacrisis zorgde voor voortschrijdend inzicht over onze welvaartsstaat en zo won de idee veld dat buitensporig liberalisme en haar bastaard—dat ongebreidelde neoliberalisme—beteugeld moesten worden. Algemeen beginnen ook progressieven nu in te zien dat de sociaaldemocratie weliswaar het kapitalisme moet aanvaarden, maar bovenal een *moral economy* dient na te streven: een economie die meer oog heeft voor waarden zoals goedheid, billijkheid en rechtvaardigheid, voor reële behoeftes in plaats van *created wants* en voor *fair prices* in plaats van *free market prices*.

Professor en sociaal expert Frank Vandenbroucke—de huidige vicepremier (Vooruit) die zich als minister van Volksgezondheid *overnight* heeft moeten omscholen tot een pandemie-expert—was vroeger al gewonnen voor wat hij omschreef als een ‘actieve’ welvaartsstaat, waarin rechten én plichten hand in hand gaan, waarin dus meer geresponsabiliseerd wordt maar waarin ook mededogen voor menselijk falen meespeelt.

Dat blijft een moeilijke afweging, meent econoom Erik Schokkaert, KULEUVEN: ‘*Een te grote nadruk op mededogen is in zekere zin beledigend, omdat die de eigen verantwoordelijkheid te niet doet en uiteindelijk de ander als mens niet serieus neemt. Maar een te grote nadruk op verantwoordelijkheid zonder mededogen is hard en harteloos.*’⁷

Voor rechtsfilosoof en ethicus Koen Raes (1954-2011) moest het echter duidelijk zijn dat een actieve welvaartsstaat zich niet

7 ‘Bedrogen door de Elite?’, Jelle Zeedijk & Paulus Van Bortel, Pelckmans, 2008, p. 40

mocht beperken tot het aanpakken van de bestaansminimum-trekker, maar dat de staat zich nu ook eindelijk eens moet gaan bezig houden met de rijken — zowel multinationals als 1%’ers — die weten welke wegen ze moeten bewandelen om zo weinig mogelijk belastingen te betalen: *‘Inkomen uit vermogen wordt al- maar belangrijker en geraakt ook steeds meer geconcentreerd, bij zoverre dat die groep welstellenden zich meer en meer onttrekt aan haar maatschappelijke solidariteit, terwijl het juist dezelfde zijn die hun opleiding, veiligheid, gezondheidsrisico’s en bestaanszeker- heid zelf zouden kunnen bekostigen. Wij zijn hier afgegeden van de “sprit of capitalism” naar een “spirit of parasitism”.*⁸ De kwestie is, zo zei deze filosoof terecht, dat die rijken daardoor nauwe- lijks of niets bijdragen aan het systeem van maatschappelijk georganiseerde solidariteit die een degelijke welvaartsstaat ei- genlijk zou moeten zijn. Dit beseffen is de meest cruciale ge- dachte die ons zou moeten bezig houden als we spreken over fiscale rechtvaardigheid. Waarmee tegelijk wordt onderstreept dat het algemeen belang sowieso moet primeren op de indivi- duele belangen van al die geprivilegieerden.

In de praktijk gaat het dan soms om ronduit feodale privileges. Herinner u de Omega Pharma-story waarbij eigenaar Marc Coucke op de verkoop in 2014 meer dan 1,4 miljard EURO kon verdienen, netto, dus zonder daarop één eurocent belastingen te betalen. Onbegrijpelijk, toch? Wie dacht dat de rechtse re- gering van Charles Michel (MR) daarvan wakker lag, kwam bedrogen uit. De toenmalige minister van Financiën, de neoli- berale *hardliner* Van Overtveldt (N-VA), stak geen vinger uit om aan dergelijke onrechtvaardigheden een einde te maken. In dit dramatische coronajaar gebeurde het opnieuw, toen de lijst van Belgische miljardairs opnieuw werd uitgebreid, deze keer

8 ‘Het Ethisch Gen’, Bob Michiels, Aspekt, 2020, p. 253

met de naam van het echtpaar Gino De Raedt-Frederica Verheyden. Dit duo kon in september 2020 van dezelfde discriminerende regeling genieten bij de verkoop van haar labogroep CMA-Medina om 1 miljard EURO taksvrij te incasseren⁹. Het werd een *fait divers* in de krant, waarop verrassend weinig of geen reactie kwam. Alleen de linkse partijen trokken hieruit hun conclusies en ijverden, samen met de CD&V, tijdens de regeringsonderhandelingen voor een realistische en redelijke vermogens(winst)belasting. Met deze coronacrisis was de roep naar een rechtvaardige fiscale wereld immers nog nooit zo sterk geweest. De budgettaire putten waren ook nog nooit zo diep geweest en bijgevolg was het maar logisch dat iedereen zijn duit in het zakje zou doen. De nieuwe mantra werd: de zwaarste schouders moeten de zwaarste lasten dragen.

Politieke wetenschapper Sacha Dierckx, kernlid van de progressieve denktank Minerva, bekeek het ruimer en pleitte er voor om globalisering anders en rechtvaardiger te gaan invullen¹⁰. Hij trad Oxfam België bij dat stelde dat de spelregels fundamenteel moeten veranderen, met een economie die best wat meer lokaal mag gemaakt worden en die dus liefst zo circulair mogelijk zou zijn, zodat er minder nieuwe grondstoffen moeten aangevoerd worden. Verder moeten ook eens eindelijk kapitaalstromen aangepakt worden die enkel een kleine elite ten goede komen, met meer kapitaalcontroles, meer transparantie en met het beknotten van die talloze fiscale ontwijkingsmogelijkheden, in combinatie met een eerlijke belasting op vermogen en op de opbrengsten daarvan. En natuurlijk mogen daarbij ook de multinationals niet vergeten worden die landen nog steeds tegen elkaar blijven uitspelen, wat—zeker binnen

9 De Standaard, 21/9/20, p. 17

10 <https://www.denktankminerva.be/opinie/2020/4/10/een-rechtvaardiger-wereld>

Europa—al jaren leidt tot een genadeloze *race-to-the-bottom* waardoor die kleppers nauwelijks belasting betalen. Kortom, de boodschap klinkt luid en duidelijk: meer ethische reflexen, meer solidariteit en meer rechtvaardigheid, en dat liefst zo mondiaal mogelijk. Dat is wat de westerse Verlichting ons als waarden bijbracht. Dat is de erfenis die onze verre voorvaders ons nalieten en waarop wij moeten voortbouwen, zodat we als maatschappij verder spiritueel kunnen evolueren. Dat is wat we aan onze kinderen en kleinkinderen verplicht zijn en waarop we later zullen afgerekend worden.

De periode 1945-1973—de drie decennia na de Tweede Wereldoorlog tot aan de eerste oliecrisis—staan in de geschiedenisboeken geboekstaafd als ‘*Les Trente Glorieuses*’. Daarna begon het neoliberalisme aan haar steile opmars. Welnu, dat soort neoliberalisme heeft zijn tijd gehad, verklaarde de neoliberale opperpriester Klaus Schwab—oprichter van het *World Economic Forum*—ondubbeltzinnig in september 2020 aan het Duitse weekblad *Die Zeit*. Voorwaar een zwaarwichtige uitspraak, waarvan akte. En dus wordt het hoog tijd dat we van koers gaan veranderen om te vermijden dat de periode 1970-2020 de geschiedenisboeken zal ingaan als ‘*Les Cinquante Honteuses*’.

-
- ▶ De boodschap klinkt steeds luider: meer ethische reflexen, meer solidariteit en vooral meer rechtvaardigheid, zeker ook fiscaal!
 - ▶ Het neoliberalisme heeft zijn tijd gehad, zegt Klaus Schwab, grote baas van het WEF.
-